

Українська національна ідея як духовно-інтелектуальний код соборності народу: етнічний, інтеграційний та цивілізаційний вектори

14 червня 2011 р. в Інституті регіональних досліджень НАН України відбувся круглий стіл на тему «Українська національна ідея (УНІ) як духовно-інтелектуальний код соборності народу: етнічний, інтеграційний та цивілізаційний вектори». В його роботі взяли участь провідні українські вчені та представники владних структур області.

Відкрив круглий стіл директор Інституту д.е.н., проф. *В.С. Кравців*, який у своєму виступі наголосив на тому, що тема обговорення – Українська Національна Ідея (УНІ), дискурс якої дедалі більше тривожить наукові кола суспільствознавців, економістів, стає предметом дискусії упродовж двадцяти років нашого державотворення і становлення нації на різних рівнях наукової, владної і політичної еліти. У різний час ця проблематика то згасає, то оновлюється, але вона досі не розв'язана – більше того: немає однозначного її розуміння. Тому тема обговорення є надзвичайно важливою і актуальною.

З титульною доповіддю виступив д.е.н., проф. *С.Й. Вовканич*, який упродовж багатьох років переймається реалізацією УНІ та впровадженням її в наше суспільство. Він зазначив, що УНІ має виходити з соціогуманістичних засад стратегії розвитку, з нової парадигми буття нації, що оптимально поєднує морально-національно-державоцентричність як усередині країни, так і співпрацю з європейським (світовим) співтовариством на підставі паритетного захисту і людини і нації. Розробляючи таку концепцію передовсім на культурологічній основі, в постколониальному просторі маємо твердо пам'ятати мудрі соціогуманістичні настанови *М. Ганді* своїй нації: я повинен залишати всі вікна і двері відчиненими, я за те, аби звідусіль усі культури світу припливали до мого порогу, але ця повинь не повинна збивати мене з ніг чи заливати мій дім.

УНІ – це своєрідний комплекс вірувань і духовне кредо народу, квінтесенція патріотичних почувань, національного світобачення та усвідомлення державної незалежності, суверенності її інтересів; це концепт-конструкт духовно-інтелектуального потенціалу нації, тобто людей – державотворців і співгромадян, які, спираючись на минуле, мобілізують творчі сили та сучасні і майбутні здобутки на становлення і консолідацію українського народу як єдиної політико-етнічної громадянської спільноти і цілісної одиниці світового співтовариства, щоб наблизити національний ідеал до найвищих досягнень людства в різних сферах розумової його життєдіяльності на шляху прогресу та добробуту. Ця дефініція достатня для нації, тяглість розвитку якої не переривається. Збереження ж національної тотожності титульного народу, який упродовж віків намагалися знищити, вимагає її вивчення не лише як явища складної соціально-економічної, етнічної, культурно-мовної, релігійної, екологічної та іншої природи в духовно-інтелектуальному, феноменальному і вельми динамічному історичному контекстах, а і як багатofакторної програми сучасного розвитку країни, підвищення її суб'єктності, конкурентоспроможності і т. ін. Отже, УНІ – це не лише програма дій на завтра, засвоєння і збереження набутків минулого, його історичних, традиційних інституцій, а й науково обґрунтовані, сконсолідовані, інноваційні та

інтеграційні спрямування сучасників у світоглядному, мотиваційно-ціннісному та інших духовно-інформаційних і просторово-часових вимірах.

Обговорення доповіді було бурхливим. Від потреби відповідати на запитання «Ідея – національна чи українська?» (д.е.н., проф. *В.С. Кравців*) до пропозицій з 11 пунктів, які можуть і не можуть поглибити УНІ (д.геогр.н., проф. *О.І. Шаблій*):

- 1) ідея україноцентризму;
- 2) цивілізаційність;
- 3) національна ідентифікація;
- 4) місійність;
- 5) пасіонарність;
- 6) екуменізм;
- 7) державність;
- 8) соборність;
- 9) регіональне лідерство;
- 10) євразійський міст;
- 11) глобалізаційна ідея.

Академік НАН України *М.А. Голубець* зазначив, що нам потрібна нова парадигма буття нації. Не можемо будувати державу на націоналістичній основі, на тій, як її розуміють наші вороги, шовіністи, які нас звинувачують у націоналізмі і ксенофобії чи навіть шовінізмі. Але ми маємо бути тими довженківськими націоналістами, які люблять і національні інтереси України, і дбають про ту національну державу та її національну ідею, яка має нас організувати, консолідувати і якою ми маємо, нарешті, керуватися, і заради неї жити і творити разом зі світовим співтовариством.

Д.е.н., проф. *Н.А. Мікула* наголосила на думці про те, що на першому місці мають бути цінності. Якщо ми зараз не повернемося до виховання тих патріотичних цінностей людського життя, віри, до наших коренів, виховання любові до них, то, напевно, нічого доброго не буде. Насправді, треба виховувати еліту. У цьому контексті є дуже великі сподівання і надія на нашого нового Патріарха Греко-Католицької Церкви Святослава Шевчука, що він зможе хоч трішки консолідувати українське суспільство.

Д.геогр.н., проф. *С.М. Писаренко* вважає, що одним з головних завдань сьогодні є консолідація держави, двома найважливішими чинниками якої є мова і геополітика. Україна є європейською державою, тому нам слід навчитися захищати свої інтереси.

Йшлося також про доконечну потребу формування середнього класу, повернення в Україну кооперації, ідеї створити в Україні «українське диво», зібравши в ній українців з усього світу (д.і.н., проф. *С.Д. Гелей*). К.і.н. *В.І. Парубій* зазначив, що «доцільно взяти досвід національних ідеологів 40-років і скоригувати його сучасними реаліями». Про те, що УНІ, звичайно, є і можна навіть ідентифікувати її носії, зазначив к.е.н. *П.В. Жук*. На необхідності максимізації історичних істин і мінімізації історичної брехні наголосив к.е.н. *В.Я. Бідак*.

Депутат Львівської міської ради *Я.Й. Музичко* констатував, що УНІ вже протягом декількох століть не трансформувалась ані в концепцію, ані в теорію. Для того, щоб вона була прийнята суспільством і стала тим дороговказом, який слід реалізувати на шляху побудови міцної української держави – це справді повинна бути теорія.

На тому, що Україна відбудеться тоді, коли вона буде сильною, наголосив депутат Львівської міської ради *В.О. Гірняк*. Тому ми повинні запропонувати щось таке, що об'єднає всі регіони України. Ми повинні поставити собі за мету:

що ми маємо бути кращими у всьому. У нас має бути найкраща освіта, найкращі вузи, медицина, система управління тощо. Це і є якраз ті речі, які зможуть об'єднати всі регіони України.

Усі доповідачі були єдині в одному: українську націю потрібно рятувати – інакше втратимо державність. Підключитись до впровадження УНІ в суспільство повинні органи влади. Тоді, можливо, потребу вирішення УНІ побачить і Президент України.

Підсумовуючи обговорення, д.е.н., проф. *С.Й. Вовканич* зазначив, що розглядати Національну Ідею слід не лише в етнічному, культурному, а й в інтеграційному і цивілізаційному контекстах. Водночас, не можна сьогодні розглядати Національну Ідею тільки як модернізацію економіки, техніки, оминаючи інтелектуалізацію спільноти, соціогуманітарну сферу, науку, високі технології, зрештою якість будь-якого продукту.

Проведення заходу дістало широкий суспільний розголос. Основні його моменти висвітлені у мас-медіа, зокрема на сторінках газет «За Вільну Україну плюс» та «Літературна Україна», а також на Львівському радіо та телебаченні.

Матеріали круглого столу оформлені брошурою і видані до 20-річчя незалежності України. Їх розіслано всім зацікавленим особам та в бібліотеки України.

Надійшло 16.08.2011 р.